

Силабус курсу Соціоекологія

Освітній ступінь – бакалавр
Галузь знань: 10 Природничі науки
Спеціальність: 101 Екологія
Освітньо-професійна програма «Екологія»
Кількість кредитів – 3

Рік підготовки, семестр – 3 рік, 1 семестр

Компонент освітньої програми: вибірковий

Дні занять:
Консультації:

Мова викладання: українська

Керівник курсу

д. геог.н., проф. Царик Любомир Петрович

Контактна інформація tsarykl@tnpu.edu.ua; 0352-43-61-54

Опис дисципліни

Мета: формування системи знань про історичну ретроспективу, наукові підходи і принципи розвитку соціально-екологічних досліджень; **вмінь** проведення соціально-екологічного аналізу взаємостосунків суспільства і природи; **навичок** розробки науково-дослідних завдань з моделювання соціально-екологічних процесів і проблем.

Вивчення навчальної дисципліни «Соціоекологія» забезпечує досягнення здобувачами таких результатів навчання:

- мати всебічні спеціалізовані емпіричні та теоретичні знання з навчальної дисципліни «Соціоекологія», зокрема розуміти предмет, методи, структуру та функції соціоекології основні критерії, принципи організації екологічної освіти, а також її особливості в розвитку сучасного українського суспільства;
- визначати роль людського фактору у сталому розвитку держави, давати багатогранну характеристику екополітиці, вченим особистостям, розкривати внутрішні мотиви дій, надавати характеристику результатам;
- швидко адаптуватися до динамічного сьогодення та майбутнього, бути спроможним діяти в складній екоситуації та застосовувати набуті уміння для реалізації громадянських екологічних прав;
- вміти розрізняти сутність, зміст і відповідне спрямування конкретних соціоекологічних рішень і дій, як з боку владних структур, так і боку громадських організацій і груп.

Навчальний контент

	Тема	Результати навчання
<i>Змістовий модуль 1. Теоретичні засади соціоекології</i>		
1	<i>Тема 1.. Вступ до соціоекології</i>	<i>Розуміти і розуміти:</i> Історичні етапи взаємодії суспільства і природи, їх сутнісну характеристику. Масштаби і наслідки антропогенного впливу на природне середовище на сучасному етапі. Передумови становлення науки соціоекології
2	<i>Тема 2. Предмет соціоекології</i>	<i>Знати і розуміти:</i> етапи розвитку соціоекології в Україні. Соціоекосистема – як об'єкт дослідження науки. Завдання і принципи соціоекологічних досліджень. Структуру соціоекології та її місце у системі наук.

3	Тема 3. Методологічні засади соціальної екології	<p><i>Знати:</i> Вклад вітчизняних та зарубіжних вчених в розвиток соціоекології. Вчення акад. В.І. Вернадського про біосферу і ноосферу. Концепцію проф. М.Я. Лемешева про гармонізацію взаємовідносин суспільства і природи. Міжнародну стратегію сталого розвитку. Методи соціоекологічних досліджень.</p> <p><i>Вміти:</i> застосовувати методи соціоекологічних досліджень.</p>
Змістовий модуль 2. Прикладні аспекти соціоекології		
4.	Тема 4. Людина і атмосфера	<p><i>Знати:</i> Будову атмосфери та функції у глобальній епігеосфері. Джерела, види забруднень атмосфери. Проблеми збереження озонового екрану, підтримання теплового балансу атмосфери, смогових явищ, кислотних опадів. Заходи по запобіганню забруднення атмосфери.</p> <p><i>Вміти:</i> аналізувати і узагальнювати фактичний матеріал.</p>
5.	Тема 5. Людина і гідросфера	<p><i>Знати:</i> структуру гідросфери та її функції у глобальній епігеосфері. Джерела, види забруднень гідросфери. Проблеми збереження екосистеми Світового океану та відродження малих річок. Заходи по запобіганню забруднення гідросфери. Способи очистки стічних вод.</p> <p><i>Вміти:</i> аналізувати і узагальнювати фактичний матеріал.</p>
6	Тема 6. Людина і педосфера	<p><i>Знати:</i> Будову та функції педосфери у глобальній епігеосфері. Несприятливі процеси деградації ґрунтового покриву. Проблему оптимізації землекористування в Україні. Заходи по запобіганню забрудненню і деградації ґрунтів.</p> <p><i>Вміти:</i> аналізувати і узагальнювати фактичний матеріал.</p>
7	Тема 7. Людина і літосфера	<p><i>Знати:</i> будову літосфери. Літосфера як мінеральна основа біосфери і соціосфери. Нераціональне використання ресурсів літосфери. Проблема комплексного використання мінеральних ресурсів. Форми техногенного рельєфу. Заходи по запобіганню збереження ресурсів літосфери..</p>
8	Тема 8: Людина і біосфера	<p><i>Знати:</i> структуру біосфери та її функції у глобальній епігеосфері. Прямий і опосередкований вплив людини на живі організми, його наслідки. Проблеми збереження ландшафтного і біотичного різноманіть. Заходи по збереженню і відновленню генофонду планети.</p>
Змістовий модуль III. Соціоекологічні аспекти суміжних наук		
9	Тема 9. Юридичні аспекти соціоекології.	<p><i>Вміти:</i> розкрити сутність соціоекологічного права. Міжнародна стратегія сталого розвитку. Всеєвропейська стратегія збереження ландшафтного і біологічного різноманіть. Закони України "Про охорону навколишнього природного середовища", "Про загальнодержавну програму формування національної екомережі на період 2000-2015 рр. ", їх структура, особливості.</p> <p><i>Знати:</i> базові законодавчі акти з соціоекологічного права</p>
10.	Тема 10. Економічні аспекти соціоекології	<p><i>Знати:</i> поняття "природні умови " і "природні ресурси", Типологію природних ресурсів. Підходи до економічної оцінки природних ресурсів. Способи регулювання природокористуванням. Економічний механізм природокористування.</p> <p><i>Вміти:</i> проводити економічну оцінку природних ресурсів</p>
11.	Тема 11. Технологічні аспекти соціоекології	<p><i>Знати:</i> Поняття "техносфера". Недосконалість технічних засобів і технологій виробництва – одна із основних проблем у взаєминах суспільства і природи. Біотехнології та їх роль у ощадливому та маловідходному природокористуванні.</p> <p><i>Вміти:</i> пояснити сутність недосконалості технологічних процесів, технічних засобів</p>
12.	Тема 12. Освітні аспекти соціоекології	<p><i>Знати:</i> поняття "екологічна освіта, виховання, культура", Концепцію екологічної освіти в Україні. Програми шкільних курсів "Екології", позаурочні форми екологічної освіти і виховання. Еколого-краєзнавчий проект "Твій рідний край".</p> <p><i>Вміти:</i> застосовувати соціоекологічні знання у практичних справах</p>

Формування програмних компетентностей

Індекс в матриці ОП	Програмні компетентності
ЗК 01	Знання і розуміння предметної області та професійної діяльності.
ЗК 02	Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
ЗК 04	Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
ЗК 06	Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (експертами з інших галузей знань чи видів економічної діяльності).
ЗК 07	Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.
ЗК 08	Здатність до проведення досліджень на відповідному рівні.
ЗК 09	. Здатність працювати в команді.
ЗК 10	Навички міжособистісної взаємодії.
ЗК 11	Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт
ЗК 12	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
ЗК 13	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння його історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку.
ФК 14	Знання та розуміння теоретичних основ екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування.
ФК 15	Здатність до критичного осмислення основних теорій, методів та принципів природничих наук.
ФК 16	Розуміння основних теоретичних положень, концепцій та принципів математичних та соціально-економічних наук.
ФК 17	Знання сучасних досягнень національного та міжнародного екологічного законодавства.
ФК 19	Здатність до використання основних принципів та складових екологічного управління.
ФК 20	Здатність проводити екологічний моніторинг та оцінювати поточний стан навколишнього середовища
ФК 21	. Здатність обґрунтовувати необхідність та розробляти заходи, спрямовані на збереження біорізноманіття та формування екологічної мережі.
ФК 23	Здатність до використання сучасних інформаційних ресурсів для екологічних досліджень.
ФК 24	Здатність інформувати громадськість про стан екологічної безпеки та збалансованого природокористування.
ФК 25	Здатність до опанування міжнародного і вітчизняного досвіду вирішення регіональних та транскордонних екологічних проблем.
ФК 26	Здатність до участі в управлінні природоохоронними діями та/або екологічними проектами.

Програмні результати навчання

Індекс в матриці ПРН	Програмні результати навчання
ПРН 01	Демонструвати розуміння основних принципів управління природоохоронними діями та/або екологічними проектами.
ПРН 02	Розуміти основні екологічні закони, правила і принципи охорони довкілля та природокористування
ПРН 03	Розуміти основні концепції, теорії та практичні проблеми в галузі природничих наук, що необхідні для аналізу і прийняття рішень в сфері екології, охорони довкілля та оптимального природокористування
ПРН 05	Знати концептуальні основи моніторингу та нормування антропогенного навантаження на

	довкілля.
ПРН 07	Розв'язувати проблеми у сфері захисту навколишнього середовища із застосуванням загальноприйнятих та/або стандартних підходів та міжнародного і вітчизняного досвіду.
ПРН 08	Уміти проводити пошук інформації з використанням різних джерел для прийняття обґрунтованих рішень.
ПРН 09.	Демонструвати навички оцінювання непередбачуваних екологічних проблем і обдуманого вибору шляхів їх вирішення.
ПРН 10.	Уміти застосовувати програмні засоби, ГІС технології, ресурси Інтернету для інформаційного забезпечення екологічних досліджень.
ПРН 11.	Уміти прогнозувати вплив технологічних процесів та виробництв на навколишнє середовище.
ПРН 12	Брати участь у розробці та реалізації проектів, направлених на оптимальне управління та поводження з виробничими та муніципальними відходами
ПРН 14	Уміти доносити результати діяльності до професійної аудиторії та широкого загалу, робити презентації та повідомлення.
ПРН 15	Уміти пояснювати соціальні, економічні та політичні наслідки впровадження екологічних проектів.
ПРН 18	Поєднувати навички самостійної та командної роботи задля отримання результату з акцентом на професійну сумлінність та відповідальність за прийняття рішень.
ПРН 19	Підвищувати професійний рівень шляхом продовження освіти та самоосвіти.
ПРН 21	Уміти обирати оптимальні методи та інструментальні засоби для проведення досліджень, збору і обробки даних.
ПРН 22	Брати участь у розробці проектів і практичних рекомендацій щодо збереження довкілля.
ПРН 24	Розуміти і реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності вільного демократичного суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Літературні джерела

1. Бачинський Г. А. Социозкология: теоретические и прикладные аспекты. Київ: Наукова думка, 1991.
2. Бачинський Г. О. Методичні рекомендації до викладання курсу "Основи соціоекології" (рукопис). - Львів, 1995, С. 13-15.
3. Вопросы социозкологии (Материалы Всесоюзной конференции "Проблемы социальной экологии"). - Львів, 1987. - С.13-46.
4. Закон України "Про охорону навколишнього природного середовища". К.: Україна, 1991.
5. Назарук М.М. Соціальна екологія: взаємодія суспільства і природи: навчальний посібник / М.М.Назарук. – Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2013. – 348 с.
6. Новиков Ю.В. Окружающая среда и человек. Учебное пособие для вузов / Ю.В.Новиков. – М.: ФАИР-ПРЕСС, 2002. – 560 с.
7. Основи соціоекології (Ред. Г. О. Бачинський). - Київ: Вища школа, 1995. - 256 с.
8. Соціальна екологія / Ред Л.П.Царика. - Тернопіль: Підручники і посібники, 2002 - 208 с.
9. Сытник К. М. Биосфера. Экология. Охрана природы. Справочное пособие. - Київ: Наукова думка, 1987. - с. 78-98.
10. Україна. Природне середовище та людина. Серія карт. - Київ: 1993. '
11. Царик Т.Є, Ковтнюк М.О. Економіка природокористування. К.: НМК ВО, 1992.
12. Шевченко В.О. Барановський В.А. та ін. Чорнобиль і здоров'я України. К.:Зелений світ, 1996. -32 с.

Політика оцінювання

- **Політика щодо дедлайнів та перескладання:** Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
- **Політика щодо академічної доброчесності:** Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування та підготовки практичних завдань в процесі заняття.
- **Політика щодо відвідування:** Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Оцінювання

Остаточна оцінка за курс розраховується наступним чином:

Види оцінювання

% від остаточної оцінки

Зм.модуль 1 (теми 1-3) усне опитування, тести, завдання	21
Зм.модуль 2 (теми 4-8) усне опитування, тести, завдання	35
Зм.модуль 3 (теми 9-12)	14
Ессе (теми 1-10)	10
Екзамен (теми 1-10) – тести, завдання	20

До Силабусу також готуються матеріали навчально-методичного комплексу:

- 1) Навчальний контент (розширений план лекцій)
- 2) Тематика та зміст практичних робіт
- 3) Завдання для підсумкового контролю (екзаменаційні питання)
- 4) Електронне навчання в системі MODLE